

BARN INFLYTANDE I UTFORMNINGEN AV INOMHUSMILJÖN

— inte bara en rättighet utan även en nödvändighet

Grundnivå
Pedagogiskt arbete

Caroline Adelöw
Ellinor Wallgren

2019-FÖRSK-G22

HÖGSKOLAN I BORÅS

Program: Förskolläraryrket

Svensk titel: Barns inflytande i utformningen av inomhusmiljön- inte bara en rättighet utan även en nödvändighet

Engelsk titel: Children's influence in preschool- not just a right but also a necessity

Utgivningsår: 2019

Författare: Caroline Adelöw och Ellinor Wallgren

Handledare: Maria Ferlin

Examinator: Lillemor Adrianson

Nyckelord: Barns inflytande, inomhusmiljö, förskola, barnperspektiv och barns perspektiv

Sammanfattning

Arbetet med barns inflytande i förskolan är inte bara en rättighet utan även en nödvändighet för att barnen ska kunna utveckla demokratiska principer och för att kunna utvecklas i sitt lärande. I ett sociokulturellt perspektiv är det av stor vikt att barnen får påverka sin situation och inomhusmiljö i förskolan för att främja deras utveckling och lärande. Förskollärarna har därför ett stort ansvar att skapa förutsättningar för att barnen ska ges möjlighet till inflytande i verksamheten.

Syfte

Syftet med denna studie är att undersöka hur några förskollärare beskriver att de utformar verksamhetens inomhusmiljö med utgångspunkt i barns inflytande.

Metod

Vi har använt oss utav en kvalitativ metod i denna studie i form av selfreport. Sex förskollärare från fyra olika förskolor deltog.

Resultat:

Resultatet visar att hälften av förskollärarna kopplar samman demokratiarbetet i förskolan med begreppet barns inflytande. Resultatet visar även att förskollärarna är överens om att barns inflytande till stor del handlar om att göra barns röster hörda och att ta tillvara barnens intressen i utformandet av inomhusmiljön. Förskollärarna lyfter också fram att arbetet med barns inflytande i utformningen av inomhusmiljön inte alltid är enkelt och i sina svar beskriver de olika hinder som kan begränsa barns inflytande.

Innehållsförteckning

Inledning	1
Syfte och frågeställningar	1
Bakgrund	2
Inflytande	2
Inomhusmiljö	3
Barnperspektiv och Barns perspektiv	3
Begränsningar i arbetet med barns inflytande i förskolan	4
Teoretisk ram	5
Metod	5
Urval	6
Frågeformulär och genomförande	6
Forskningsetik	6
Reliabilitet och validitet	7
Analys	7
Tematisk analys	7
Resultat	7
Barns inflytande i förskolan	7
Barns inflytande gällande utformningen av inomhusmiljön	8
Begränsningar i arbetet med barns inflytande gällande inomhusmiljön	10
Diskussion	12
Barns inflytande i förskolan	12
Barns inflytande gällande utformningen av inomhusmiljön	13
Begränsningar i arbetet med barns inflytande gällande inomhusmiljön	14
Metoddiskussion	15
Didaktiska konsekvenser	15
Referenslista	
Bilagor	

Inledning

Förskolan ska vara en plats där både omsorg och trygghet genomsyrar verksamheten men också en plats där barnen ges möjlighet att växa och utvecklas utifrån sina egna förutsättningar. Det krävs därför att inomhusmiljön är utformad på ett sätt som är lustfyllt och inbjudande och som samtidigt stimulerar och utmanar barnen utifrån deras individuella behov. Inomhusmiljön är föränderlig och det är viktigt att ge barnen möjlighet till inflytande i processen gällande utformningen av inomhusmiljön då det är de som ska lära och utvecklas i den. I Läroplan för förskolan (Lpfö 98, rev. 2016, s. 12) beskrivs det att "I förskolan läggs grunden för att barnen ska förstå vad demokrati är. Barnens sociala utveckling förutsätter att de alltefter förmåga får ta ansvar för sina egna handlingar och för miljön i förskolan. De behov och intressen som barnen själva på olika sätt ger uttryck för bör ligga till grund för utformningen av miljön och planeringen av verksamheten". Att barnen ska få vara med och påverka sin situation i förskolan är med andra ord en betydelsefull del för deras utveckling och lärande. Förskollärarna har därför det yttersta ansvaret att ordna så att detta blir möjligt. Att barn ska ha inflytande över sin inomhusmiljö, få uttrycka sina åsikter och tankar är inte bara en rättighet utan även en nödvändighet för att barnen ska kunna utveckla demokratiska principer och för att kunna utvecklas i sitt lärande (Sheridan & Pramling Samuelsson 2001, s. 169).

Med tanke på att fokus läggs på att barn ska ges inflytande i utformningen av inomhusmiljön i styrdokumentet finns det förvånansvärt lite forskning kring ämnet. Det finns forskning kring barns inflytande och om förskolans utomhusmiljö men det har däremot varit svårfunnet att finna forskning kring barns inflytande på sin inomhusmiljö. Med detta som bakgrund är det intressant att undersöka detta område då vi är intresserade av att veta hur förskollärare arbetar för att ge barnen inflytande i utformningen av inomhusmiljön.

Syfte och frågeställningar

Syftet är att undersöka hur förskollärare beskriver att de utformar verksamhetens inomhusmiljö med utgångspunkt i barns inflytande.

-Hur beskriver förskollärarna sitt arbete med barns inflytande i utformningen av inomhusmiljön?

-Vilka hinder upplever förskollärarna att det finns i arbetet med barns inflytande i utformningen av inomhusmiljön?

-Hur kan förskolans demokratiska grund påverka barnens inflytande i utformningen av inomhusmiljön?

Bakgrund

I följande avsnitt redovisas tidigare forskning och relevant litteratur i förhållande till studiens syfte.

Inflytande

I Sverige ser vi på demokrati som en viktig del i det svenska samhället och något som vi värnar om. Enligt Westlund (2010, ss. 84-85) förväntas barn redan vid tidig ålder få upp ögonen för det demokratiska samhällslivet och delta i demokratiska frågor som rör barnet. Hon betonar också vikten av förskolans uppdrag att skapa ett intresse kring demokratiska dilemman i förskolans vardag. En stor del i det demokratiska arbetet är att ge barnen inflytande i förskolan och låta dem vara med och påverka sin vardag. Att barn ska ha inflytande är något vi kan läsa om i Barnkonventionen (2009) såväl som i Läroplan för förskolan (Lpfö 98, rev. 2016). I barnkonventionen § 12 (2009, s. 18) betonas vikten av att: ”varje barn har rätt att uttrycka sin mening och höras i alla frågor som rör barnet. Barnets åsikt ska beaktas i förhållande till barnets ålder och mognad”. I Läroplan för förskolan (Lpfö 98, rev. 2016, s.12) beskrivs det att förskolan ska sträva efter att varje barn:

Utvecklar sin förmåga att uttrycka sina tankar och åsikter och därmed få möjlighet att påverka sin situation, utvecklar sin förmåga att ta ansvar för sina egna handlingar och för förskolans inomhusmiljö, och utvecklar sin förmåga att förstå och att handla efter demokratiska principer genom att få delta i olika former av samarbetet och beslutsfattande.

Arbetet med att ge barn inflytande över sin vardag är med andra ord en stor del av förskollärarens uppdrag och förskolläraren spelar en stor roll i att göra barns röster hörda (Arnér 2009, ss.14-15). Även Pramling Samuelsson och Wiliis (2015, ss. 18-19) lyfter fram vikten av förskollärarens roll i att ge barn inflytande. För att kunna skapa en inomhusmiljö där barnen får upptäcka nya material och utmanas i sitt lärande är det betydelsefullt att förskolläraren har kompetensen att möta barnen där de befinner sig just nu och uppmärksamma vad de är intresserade av. Pramling Samuelsson och Sheridan (2003, ss. 70-73) betonar vikten av att barn ska bli lyssnade på och att vuxna i förskolan ska respektera barns tankar och uttryck för att möjliggöra barns inflytande. Att barnen ska ges inflytande i förskolan innebär inte att barnen ska bestämma, få sin vilja igenom eller att de ska ha lika stort ansvar som de vuxna i förskolan. Johannessen och Sandvik (2009, ss. 31-32) ger uttryck för att det istället handlar om en gemenskap där barnen tillsammans får påverka och uttrycka sina åsikter kring vardagen på förskolan även om det i slutändan alltid är de vuxna som har huvudansvaret. Även Westlund (2010, s. 93) betonar vikten av att det fortfarande är de vuxna som har huvudansvaret och lyfter samtidigt fram att det är upp till förskollärarna att se till att det finns utrymme till inflytande inom den ramen förskollärarna sätter upp.

Enligt Arnér (2009, s. 14) betyder begreppet inflytande i förskolan att barnen ska ges tillfälle att kunna påverka sin egen vardag. För att detta ska vara möjligt måste förskollärarna utgå ifrån barnens intressen och idéer i planerandet av aktiviteter och inomhusmiljön i förskolan. Arnérs tolkning av begreppet inflytande ligger i linje med vår tolkning av begreppet och hur det används i denna studie.

Inomhusmiljö

Hur inomhusmiljön är utformad och vad den ger för möjligheter är centralt för barnens utveckling och lärande. I ett sociokulturellt perspektiv är det av stor vikt att lärandemiljöerna ser olika ut beroende på barngruppen och det finns ingen färdig modell att rätta sig efter i utformandet av inomhusmiljön (Strandberg 2017, s. 24). Eidevald och Wallander (2016, s. 47) betonar vikten av att ifrågasätta och problematisera inomhusmiljön för att inte riskera att barnen får sämre inflytande över den. I läroplan för förskolan står det skrivet att: ”Miljön ska vara öppen, innehållsrik och inbjudande. Verksamheten ska främja leken, kreativiteten och det lustfyllda lärandet samt ta till vara och stärka barnets intresse för att lära” (Lpfö 98, rev. 2016, s. 9). Denna beskrivning ger pedagoger möjlighet att tolka och förstå verksamhetens innehåll utifrån deras egna erfarenheter och kompetenser. Dock framhåller Eidevald och Wallander (2016 s. 45) att detta inte alltid varit en självklarhet då förskolans styrdokument förändrats och har under årtionden förhållit sig till inomhusmiljön på skilda sätt. Nordin-Hultman (2004, s. 111) beskriver också att hemmet var ett ideal för hur förskolemiljöer skulle ordnas och vissa förskolor hade en redan bestämd basutrustning där barnen förväntades utvecklas och lära. I styrdokumentet fanns rekommendationer och beskrivningar om hur inomhusmiljön skulle arrangeras och hur verksamheten skulle genomföras. Dock kan det vara för begränsande och för strikt reglerat vilket kan innebära att barnen hämmas av otillgängligt material och där barnens inflytande blir lidande. Utformandet av inomhusmiljön bör därför formas utifrån barnens intressen och behov vilket också gör den föränderlig. Däremot behövs en balans mellan barnens intressen och förskolans kunskapsuppdrag. Enligt Thörner (2017 ss. 185-187) kan förskolans kunskapsuppdrag riskera att åsidosättas om verksamheten fokuserar allt för mycket på barnens intressen i utformandet av inomhusmiljön.

Barnperspektiv och Barns perspektiv

Barnperspektiv och barns perspektiv är två begrepp som kan vara svåra att skilja på. Pramling Samuelsson, Sommer och Hundeide (2011, s. 6) definierar båda begreppen och beskriver att ett barnperspektiv är när vuxna försöker få en uppfattning och en förståelse för hur barnen upplever sin omvärld. De skriver också att ett barnperspektiv bara kan framkomma om den vuxna anstränger sig för att verkligen försöka förstå och sätta sig in i hur barnet upplever en situation. För att kunna förstå ett barnperspektiv är det enligt Engdahl (2007 s. 14) nödvändigt att rikta fokus mot barnets villkor och de förutsättningar som barnet har runt omkring sig i sitt liv för att enklare kunna sätta sig in i barnets situation. En förutsättning som lyfts fram för att den vuxne ska kunna närma sig ett barnperspektiv är att denna är lyhörd och har tilltro till barnets förmågor. Pramling Samuelsson, Sommer & Hundeide (2011, ss. 148-185) lyfter fram en annan viktig aspekt i pedagogens strävan att försöka närma sig ett barnperspektiv genom att göra det pedagogen tror är bäst för barnet utifrån tidigare erfarenheter om barnet.

Barns perspektiv handlar istället om hur barnen själva upplever sin värld och det är detta som vuxna försöker att förstå med hjälp av ett barnperspektiv (Pramling Samuelsson, Sommer & Hundeide 2011, s. 6). Engdahl (2007 s. 14) uttrycker att det är barnens egna erfarenheter och intentioner som ligger till grund för ett barns perspektiv. Däremot lyfter Roos (2014 s. 49-50) fram aspekten av komplexitet och poängterar att det aldrig med säkerhet går att inta ett barns perspektiv vilket beror på att det i slutändan är den vuxnes tolkning av vad barnet gör eller säger som ligger till grund för hur den vuxne intar ett barns perspektiv. Det är med andra ord inte enkelt att närma sig ett barns perspektiv men en förutsättning för att det ska ske är att

pedagogen har en genuin vilja och ett engagemang att anstränga sig för att göra detta möjligt. Arnér (2009, s. 14) beskriver att som förskollärare är det av stor vikt att sträva efter att utgå ifrån barnens perspektiv i planerad undervisning likväl som vid de mer spontana tillfällena. När en förskollärare planerar undervisningen i förskolan utifrån barnens perspektiv är det viktigt att uppmärksamma barnens erfarenheter och intressen samt att vara flexibel och kunna ändra sin planerade undervisning för att möta barnen där de är just nu.

Begränsningar i arbetet med barns inflytande i förskolan

Arnér (2006, s.11) beskriver att det finns en hel del olika hinder som kan uppstå i arbetet med barns inflytande såsom för lite personal, för stora barngrupper och inte tillräckligt med tid för att kunna arbeta aktivt med barns inflytande i förskolan. Eriksson (2009 s. 207) lyfter också fram detta som en av orsakerna som kan göra att inflytande för barnen blir lidande. Något som också kan ses som en begränsning av barns inflytande i förskolan är de rutiner som verksamheten har så som vila, samling, påklädnad och andra redan bestämda regler och strukturer. Barnens inflytande kan då begränsas eftersom pedagogerna agerar utifrån ett vuxenperspektiv vilket innebär att barns önskemål blir förbisedda och inte tas hänsyn till i utformandet av verksamhetens planering.

Arnér (2006, ss. 61-62) lyfter fram ytterligare ett hinder i arbetet med barns inflytande vilket kan vara att pedagogerna misstolkar barnens idéer och tankar. Förskollärarna kan tolka då barnen uttryck som trots och att de bara vill få sin vilja igenom vilket leder till att förskollärarna inte lyssnar på barnen och då inte heller tar till vara på barnens tankar i planerandet av verksamheten. En annan anledning till att barns inflytande i förskolan kan ses som ett hinder för förskollärarna kan bero på deras förhållningsätt. Tidigare i förskolan sågs inte barns inflytande som en central del utan istället var det upp till pedagogerna själva att ha det övergripande ansvaret och forma verksamheten utifrån förskollärarnas egna uppfattningar. Eriksson (2009 s. 207) instämmer också och beskriver att arbetslagets gamla arbetsmönster kan vara begränsande då pedagogernas förhållningssätt inte ger utrymme att ge barnen inflytande. Hon lyfter också fram informella strukturer som kan ses som hinder i förskolans verksamhet. Dessa informella strukturer kan innebära arbetslagets oskrivna och outtalade regler som på ett eller annat sätt kan ses som begränsande. Även Arnér (2006, ss. 63-64) lyfter fram att förskollärare upplever att arbetet med barns inflytande i förskolan är svårt att eftersträva om arbetslaget har olika förhållningssätt när det kommer till barns inflytande. Det blir då ett hinder i arbetet med barns inflytande då förskollärarna agerar efter den norm som präglar verksamheten istället för att se till barnens bästa, vilket även säger emot läroplanens värdegrund. Enligt Arnér (2006, s. 39) är det för de mesta förskollärarna som bestämmer hur mycket inflytande barnen ska ha kring vardagen i förskolan. Även Qvarsell (2011, ss. 71-72) lyfter i sin artikel, att det ofta är de vuxna i förskolan som bestämmer om vad barnen ska få ha inflytande över.

Teoretisk ram

I denna studie har vi valt att utgå ifrån ett sociokulturellt perspektiv eftersom barns kreativitet och lärande enligt Vygotskij (1995, s. 20) grundar sig i barns erfarenheter. När barn får vara med och påverka sin vardag på förskolan och ha inflytande över utformningen av deras inomhusmiljö skapar de erfarenheter vilka ger förutsättningar för deras utveckling och lärande. När barnen varit med i utformandet av inomhusmiljön kommer de i större utsträckning att stimuleras än om de inte fått möjlighet att påverka. I ett sociokulturellt perspektiv är det därför av stor vikt att barnen själva får vara en del av utformningen av deras egen inomhusmiljö.

Vygotskjis teorier om barns lärande är än idag aktuella i forskning kring förskolan. I ett sociokulturellt perspektiv ligger fokus på hur människor, enskilt och i grupp, samspelar med andra människor och miljön runt omkring. Barn lär genom samspel med vuxna och andra barn och det är viktigt att fokus inte ligger på den slutgiltiga lösningen utan snarare på samarbetet på vägen till lösningen (Säljö 2014, s. 17). Det är då av stor betydelse att barnen får vara med och påverka och samtala kring problem tillsammans med andra, vilket i sin tur stimulerar barns utveckling och lärande (Bråten 1998, s. 105-106.) Att barn ska ha inflytande över sin inomhusmiljö är inom det sociokulturella perspektivet en förutsättning för deras utveckling och lärande. Vidare är det av stor betydelse att barn och pedagoger tillsammans kontinuerligt ska reflektera över, ompröva och utveckla inomhusmiljön för att främja barnens lärande. Om barnen inte är med och förändrar inomhusmiljön kan det istället ge motsatt effekt och miljön kan upplevas som främmande för barnen. I ett sociokulturellt perspektiv ses barns kreativitet som en viktig aspekt i utformandet av inomhusmiljön. När barnen får vara med och förändra i sin egen inomhusmiljö samt tillåtas få utlopp för sin kreativitet kommer de i större utsträckning att stimuleras i inomhusmiljön och använda de delar som för dem är meningsfulla (Strandberg 2017, s. 24-25, 35).

En annan betydelsefull aspekt är också att barnen ges tillgång till det som finns i respektive inomhusmiljö. Om barnen själva är medvetna om att de både är en tillgång men också har tillgång till de olika resurser som inomhusmiljön erbjuder möjliggörs fortsatt utveckling. Strandberg (2017, s. 30) poängterar också att det som finns i olika inomhusmiljöer både kan underlätta men också försvåra barns lärande. Samarbete med barnen blir därför en väsentlig del i utformandet av inomhusmiljön. Barns och vuxnas fantasi och intressen skiljer sig åt och ser olika ut beroende på tidigare erfarenheter (Vygotskij 1995, ss. 39-40). Det är därför viktigt att förskollärarna tänker på detta för att inte hämma barnen utan snarare inta ett barns perspektiv för att kunna tillgodose barnens behov och åsikter.

Metod

En kvalitativ metod används för att få fram djupgående och detaljerade svar från respondenterna (Christoffersen & Johannessen 2015, s. 83). Exempel på kvalitativ metod är intervjuer och observationer. I en kvalitativ metod finns det olika verktyg att tillgå och i denna studie används selfreport som ett verktyg för att samla in data. Detta innebär att respondenterna får ett dokument med frågor skickade till sig. Selfreport är en bra metod för att få fram respondenternas erfarenheter och deras egen uppfattning om det valda ämnet (Davidsson 2014, s. 72). En fördel med att använda selfreport som verktyg är att respondenterna får tid på sig att svara på frågorna och kan inte bli påverkad av personen som intervjuar. En viktig aspekt när selfreport används är att intervjufrågorna är välformulerade

och tydligt ställda eftersom vi inte kan ställa följdfrågor till respondenterna under tiden dem svarar på frågorna (Davidsson, 2014, ss. 71-73).

Urval

Eftersom studien riktar sig mot förskolans verksamhet var det självklart att rikta fokus mot utbildade förskollärare. De förskollärare som kontaktades valdes utifrån ett bekvämlighetsurval då vi redan hade anknytning till personerna. Detta valdes för att underlätta tidsmässigt då tiden för studien var begränsad. Vi valde även att inrikta oss på förskollärare som arbetar med barn i åldrarna 3-5 år. Anledning är att vi upplever att det är svårare att tolka barns inflytande i åldrarna 1-2 år. Sex förskollärare av åtta tillfrågade tackade ja till att delta i studien och vilket gav tillräckligt med material att grunda analysen på. Här nedan presenteras respondenternas fiktiva namn och deras erfarenhet:

Astrid- 8 års erfarenhet

Berit- 29 års erfarenhet

Cassandra- 10 års erfarenhet

Doris- 19 års erfarenhet

Ebba- 23 års erfarenhet

Felicia- 13 års erfarenhet

Frågeformulär och genomförande

Utifrån syftet med studien formulerades intervjufrågor (Bilaga 1) som sedan samlades in digitalt. Respondenterna kontaktades via telefon för att de skulle få både en personlig koppling och motivation till att svara på frågorna. Respondenterna blev även tillfrågade via telefon om de kunde bli kontaktade i efterhand för att få följdfrågor om det uppstod några funderingar i analysarbetet. Ett missivbrev (Bilaga 2) skickades ut med information om studiens syfte, etiska ställningstaganden samt en förfrågan om respondenternas godkännande för deltagande i studien. Intervjufrågorna skickades ut via e-mail och respondenterna skrev sina svar i dokumentet. Missivbreven och samtyckesblanketten (Bilaga 3) skickades ut via post tillsammans med ett frankerat kuvert så att respondenterna enkelt kunde skriva under och skicka tillbaka missivbreven. Förskollärarna fick två veckor på sig att svara på intervjufrågorna. Dock uppstod problem med att få in svar ifrån några av förskollärarna som kontaktades. Detta gjorde att fler förskolor kontaktades för att få in tillräckligt med underlag för studien. Eftersom selfreport användes var svaren redan transkriberade när de skickades tillbaka vilket underlättade då vi direkt kunde börja med analysarbetet.

Forskningsetik

När en studie genomförs behöver vissa forskningsetiska principer följas. Vi har utgått ifrån Vetenskapsrådets (2002, ss. 7-14) fyra huvudkrav som finns med i missivbrevet (Bilaga 1). Vi uppfyllde det första huvudkravet *Informationskravet* genom att vi informerade respondenten om syftet med studien. Det andra huvudkravet är *Samtyckeskravet* vilket vi uppfyllde genom att informera respondenterna om att deras deltagande i vår studie var frivilligt och att respondenterna när som helst under studiens gång fick avbryta. Det tredje kravet ifrån Vetenskapsrådet är *Konfidentialitetskravet* vilket vi uppfyllde genom att vi informerade respondenterna om att deras personuppgifter behandlades med omsorg och på ett sätt som gör att obehöriga inte kan ta del av uppgifterna. Det sista huvudkravet är *Nyttjandekravet* och det uppfyllde vi genom att informera respondenterna om att deras resultat enbart används i detta

examensarbete som kommer att publiceras och vara tillgängligt för alla högskolor i hela Sverige.

Reliabilitet och validitet

Begreppen reliabilitet och validitet är relevanta för att diskutera studiens kvalitet. Reliabilitet handlar om studiens noggrannhet (Roos 2014, s. 51). Reliabilitet innebär hur detaljerad en studies data, beskrivning och process är. Det handlar också om hur processen gått till, vad som tittats på vid datainsamlingen och hur bearbetningen av materialet gått till (Christoffersen & Johannessen 2015, s. 21). Validitet handlar istället om att studien mäter det den är avsedd att göra. För att få så hög validitet som möjligt i denna studie har vi varit väldigt noga med att försöka ställa intervjufrågor som ligger nära vårt syfte.

Analys

Tematisk analys

Eftersom vi valt att använda oss av en kvalitativ metod i denna studie har även en analysmetod som ofta används i kvalitativa arbeten tillämpats. Den tematiska analysen användes för att söka efter koder i det insamlade materialet för att sedan skapa relevanta teman. I analysarbetet skrevs alla respondenternas svar ut som sedan analyserades för att hitta gemensamma nämnare. Färgkodning användes med hjälp av överstrykningspennor för att lättare kunna urskilja teman. De teman som framkom var barns inflytande i förskolan, barns inflytande gällande utformningen av inomhusmiljön och begränsningar i arbetet med barns inflytande gällande utformandet av inomhusmiljön (Bryman 2018, s. 702, 753).

Resultat

I följande avsnitt presenteras resultatet av intervjuerna utifrån teman som framkommit under analysarbetet. Vi har gett respondenterna fiktiva namn.

Barns inflytande i förskolan

Alla förskollärarna gav en liknande definition av begreppet barns inflytande och vad det innebär. Att lyssna på barnen och att barnen ska känna att det som de ger uttryck för tas på allvar lyfts fram som en viktig del hos samtliga av respondenterna.

Inflytande för mig betyder att man kan påverka den situation, den inomhusmiljö och det sammanhang som man befinner sig i. För barnen innebär det att de ska ha möjlighet att påverka sin vardag. De ska ha inflytande i undervisningen genom att de vuxna ser vad barnen behöver utveckla och tar tillvara på barnens intressen för att utveckla det lärande. (Cassandra)

När alla barnen får göra sin röst hörd, de får vara med och utforma inomhusmiljön och påverka innehållet i sin dag hos oss. (Astrid)

Cassandra och Astrid beskrev inflytande som något där barnen får vara med och påverka sin dag på förskolan. Astrid uttryckte även att det är viktigt att utgå ifrån barnens intressen vilket även Berit och Ebba skrev ska ligga till grund för arbetet med barnens inflytande.

Att lyssna på barnen och samtala tillsammans med barnen över bland annat deras intressen är för mig viktigt för att barnen ska få inflytande i förskolan. (Berit)

Att vår gemensamma vardag i förskolan blir utifrån deras intressen och vi låter barnen börja projekten, genom att vi lyhörda vuxna fångar upp och utmanar dem till att kunna utforska vidare i projekten. (Ebba)

I styrdokumentet för förskolan beskrivs olika kunskapsområden förskolläraren ska utgå ifrån i planerandet av verksamheten. Cassandra beskrev hur de på hennes förskola tillvaratar barnens intressen, tankar och idéer i den planerade verksamheten.

Vi kan ha bestämt att vi ska jobba med Matematik men barnen är intresserade av Pokémon. Då väver vi in barnens intresse för att ge barnen inflytande och för att fånga barnens intresse. (Cassandra)

Demokrati och barns inflytande är två begrepp som ofta kopplas samman med förskolans verksamhet och hälften av förskollärarna beskrev barns inflytande i relation till demokrati.

Att barn ska ges möjlighet att påverka sin situation. Att de får vara med och tycka till kring sådant som påverkar dem. Detta är ett sätt att lära sig om demokrati. Barn ska lära sig att det jag uttrycker är viktigt och tas på allvar. (Felicia).

Jag kopplar barnens inflytande med demokrati. För mig är det viktigt att barnen får känna att de kan påverka och att deras åsikter är viktiga. (Berit)

För att vårt samhälle vilar på en demokratisk grund. Vi skall vara ledare som skall försöka arbeta för att makt inte utövas utan ett gott pedagogiskt ledarskap istället. (Ebba)

Resultatet visar att alla respondenter har en liknande uppfattning kring begreppet barns inflytande. Samtliga förskollärare lyfter fram vikten av att barn ska bli lyssnade på för att inflytande ska bli möjligt. Förskollärarna är också överens om att barns intressen ska ligga till grund för arbetet med barns inflytande. Några respondenter kopplar också samman barns inflytande med demokratiarbetet i förskolan.

Barns inflytande gällande utformningen av inomhusmiljön

Att inomhusmiljön ska vara utformad på ett sådant sätt som gör den lustfylld, inspirerande och meningsfull för barnen är något som varit återkommande i intervju svaren. För att detta ska vara möjligt är det av stor vikt att barnen har inflytande över sin inomhusmiljö och kan vara med och utforma den tillsammans med pedagogerna. Detta är något både Cassandra, Astrid och Felicia lyfte i sina svar.

Barnen ska ha inflytande för sin inomhusmiljö för att deras lärande ska kunna utvecklas på bästa sätt. En lustfylld inomhusmiljö som ger variation ger den bästa förutsättningen för att ett lärande ska ske. (Cassandra)

För att inomhusmiljön ska vara inspirerande och erbjudande så måste det vara sådant som lockar barnen och det gör det bäst om barnen själva har fått vara med och påverka inomhusmiljöerna. Utan barnens inflytande hade det inte varit en rolig och inspirerande inomhusmiljö för dem. (Astrid)

När inomhusmiljön utformas efter barnens inflytande lyfts barnens intressen in i inomhusmiljöerna och barnen är sysselsatta och har roligt under dagen. (Felicia)

I den kommun Doris arbetar i finns det ett miljödokument där sex olika modeller för rum beskrivs. Det finns en mall för vad de olika rummen ska innehålla bygg- konstruktion, IKT, fantasi, ateljé, lugn och vila samt ljus och mörker. Doris beskrev i sina svar att detta ligger till grund för utformningen av verksamheten men att barnen ska ges inflytande utöver detta.

Jag tänker att organisationen och pedagogerna behöver se till att en viss bas finns för alla barn för att delvis skapa likvärdighet men också veta att vi lever vår läroplan. Barnens idéer och tankar kring vad som kan behövas utöver det är viktiga. Det är det materialet som barnen gör tillägg av som gör processen specifik och som då speglar just dessa barn. (Doris)

Något som också är återkommande i intervjuvarna är vikten av att inomhusmiljön är barnens arena. Att barnen värnar mer om sin inomhusmiljö när de själva fått vara med och påverka samt utforma inomhusmiljön är något som Ebba, Cassandra och Berit beskrev i sina intervjuvar.

Barnen värnar och är medrädda om inomhusmiljöerna och materialet, när de själva varit med och påverkat hur och vad inomhusmiljöerna skall utformas och innehålla. (Ebba)

Det är viktigt att barnen känner att inomhusmiljön är deras. De ska kunna se vad verksamheten har att erbjuda, de ska kunna nå saker själva för att kunna ta ansvar för sin lek, vardag och sina önskemål. (Cassandra)

När barnen varit med och format sin inomhusmiljö tror jag att de stärks deras läroprocesser och görande då de förhoppningsvis känner att det är "deras" inomhusmiljö. Jag tror också att de blir mer ansvarstagande och tar hand om sin inomhusmiljö om de känner att de "äger" sin inomhusmiljö. Tillslut hoppas man att det blir meningsfullt för barnen. (Berit)

Ebba beskrev att de observerade barnen och vad de visade intresse för i de olika miljöerna. Hon beskrev också att de reflekterar och diskuterar för att veta hur de ska utveckla inomhusmiljön för att på bästa sätt tillgodose barnens behov.

Ibland kan det vara annat material som vi observerar att barnen hämtar från andra miljöer som de tillför och då reflekterar vi om och hur vi kan tillgodose dessa behov. (Ebba)

Cassandra beskrev beslutprocessen gällande barns inflytande på sin inomhusmiljö. På hennes förskola fick barnen vara med i besluten med hjälp av till exempel barnintervjuer och barnråd utifrån de mål som förskolan prioriterat.

Vid start av ny termin tittar man bakåt på den analys man gjort på barngrupper under våren. Då får man syn på vad verksamheten behöver erbjuda barnen för att utvecklas vidare. Utifrån det skapar man i samråd med barnen nya inomhusmiljöer som ska verka för att vi når de mål som vi jobbar mot. De mål vi har prioriterat. Barnens röster blir hörda då man har gjort barnintervjuer där de får berätta vad de är intresserade av, vad de leker med, vart de vill leka. Vad de önska att vi hade på förskolan och så vidare. När vi vet vad vi vill utforma försöker vi hitta medel på förskolan. Vi kan byta med andra avdelningar eller skapa av material vi hittar. I vissa fall behöver vi komplettera genom att köpa in material och det finns även ett barnråd för att lyssna in barnens åsikter. (Cassandra)

Ebba skrev i sitt svar att de utgår ifrån barnen när de ska utforma verksamhetens inomhusmiljö. Hon beskrev att arbetet ibland sker mer spontant och att de olika miljöerna är föränderliga och byts ofta men också sker det utifrån observationer som tagit längre tid att få fram.

När vi sett vad de intresserar sig för försöker vi med material och utformning av i lärmiljöer utmana barnens intressen. Sedan observerar vi och reflekterar hur barnen använder miljön, är det något vi behöver förändra? Kan vi utveckla den vidare? Hur använder barnen miljön. Använder alla barn miljön? Vilket lärande ser vi? Vi sätter upp dokumentation, inspirationsbilder i miljön. (Ebba)

Något som är återkommande i respondenternas svar är att inomhusmiljön spelar en stor roll i barns lärande. Förskollärarna uttrycker även att en viktig aspekt för att ett lärande ska ske är barnens inflytande över inomhusmiljön. Många förskollärare lyfter fram vikten av att barnen ska vara med och utforma inomhusmiljön för att den ska bli lustfylld och intressant för barnen. När förskollärarna beskriver beslutsprocesserna som finns på deras förskolor skiljer sig svaren åt. En av förskollärarna beskriver att barnen är delaktiga i beslutsprocesserna gällande utformningen av inomhusmiljön medan andra inte är det.

Begränsningar i arbetet med barns inflytande gällande inomhusmiljön

Arbetet med barns inflytande är inte alltid enkelt och det finns en hel del faktorer, till exempel ekonomi och säkerhet som gör det svårt att ta tillvara på barns idéer och tankar i utformningen av inomhusmiljön. Respondenterna lyfte även fram fasta möbler och rutinbundna rum som för barnen är svårt att själva styra över. Ebba och Felicia lyfte fram säkerheten som en begränsning i arbetet med barns inflytande på inomhusmiljön.

Det finns visst material som vi inte alltid har framme, utan tar fram när barnen efterfrågar det. Som tex saxar har vi inte alltid framme, barnen vet att de finns och frågar efter dem när de vill ha dem och de vet att de får dem om de frågar. (Ebba).

Pga säkerhet har vi inte kunnat ha allting framme som exempelvis små saker som kan stoppas i munnen etc. eftersom vi har något barn som gärna stoppar i munnen. De barn som önskar använda detta material måste då be oss pedagoger om det och det har hänt att vi sagt nej om vi upplevt att det inte funkar pga säkerhet, ex när man är ensam, har vikarie som ej är känd. (Felicia)

Cassandra lyfte fram de ekonomiska resurserna som en annan faktor som kan begränsa arbetet. Hon beskrev att det bland annat kan handla om något barnen visat intresse för men som förskolan inte har ekonomin att köpa in.

Hinder som kan uppstå är ekonomi. Om man ser starka intressen hos barnen med rörelse och motorik och man önskar bygga motorikbana eller skapa inomhusmiljöer som stimulerar motoriken kan det vara svårt när man inte har de ekonomiska resurserna. (Cassandra)

En annan begränsning kan vara förskollärarnas olika barnsyn. Om förskollärarna har olika sätt att se på arbete med barns inflytande kan det bli ett hinder vilket Berit lyfte fram i sitt svar. Hon nämnde även att brist på ordinarie personal kan leda till att arbetet med barns inflytande åsidosätts.

Det kan vara att vi pedagoger har olika barnsyn och tänker olika kring barns inflytande i utformningen av inomhusmiljön. Sen har det på senaste tiden varit många sjuka och vi har fått mycket vikarier fram och tillbaka. Det gör att man inte alltid hinner ta hänsyn till barns inflytande. Stora barngrupper är också ett bekymmer vi har. (Berit)

Många förskollärare nämnde även att det är svårt att låta barnen ha inflytande över fasta möbler och rutinbundna rum. Felicia och Astrid beskrev i sina svar att vissa rum användes till exempel till vilan och därför kan barnen inte ändra om i dessa rum.

Ett rum behöver användas till madrasser när barnen ska sova, vi har ca 10 barn som sover efter lunch. Därför kan vi inte ha så mycket möbler eller saker inne i detta rum. Vi behöver ha tre bord med vardera 7 stolar runt för att kunna äta lunch, dessa bord behöver vara placerade så att matsituationerna fungerar. (Felicia)

Matborden är något vi tyvärr måste ha och som det måste plockas bort på innan måltider. I ett av rummen måste vi även ha sparsamt med material för att få plats med alla madrasser på vilan. (Astrid)

Doris beskrev i sitt svar att hon inte upplevt någon specifik begränsning i arbetet med barns inflytande på sin inomhusmiljö. Däremot diskuterade hon kring möjliga hinder och lösningar på det.

Har inte direkt stött på hinder men skulle kunna vara att de vill ha likadana leksaker som de har hemma. Jag tänker att vi inom förskolan behöver vara ett komplement till hemmet, alltså erbjuda material och leksaker som inte finns hemma för att ge barnen nya erfarenheter och flera uttrycksformer. Dock kan det finnas liknande leksaker men vi behöver tänka kritiskt kring hur de används och vad de ska ge. (Doris)

Både Doris och Berit beskrev i sina svar att det tar hänsyn till barnens intressen och tankar men att det är i slutändan är förskollärarna som har det ytterst ansvaret i att bestämma över verksamheten.

Ibland upplever jag att vi i arbetslaget inte drar åt samma håll och det kan vara ett hinder när vissa är bra på att bestämma över huvudet på barnen. Vi måste istället vara överens i arbetslaget. Det är bättre att vi ska lyssna på och samtala tillsammans med barnen över deras intressen men i slutändan är det ändå vi pedagoger som bestämmer. (Berit)

Jag tänker inte att barn ska bestämma men de ska vara med i samtal och tänka och tycka ihop med pedagogerna. (Doris)

Arbetet med barns inflytande är inte alltid enkelt och förskollärarna beskriver olika begränsningar i arbetet med barns inflytande på inomhusmiljön. Olika förhållningssätt i arbetslaget beskrivs som en av begränsningarna och det är enligt några respondenter viktigt att vara relativt överens i arbetslaget. Några förskollärare lyfter även fram ekonomin och säkerhetsaspekter som några av begränsningarna. Rutinbundna situationer nämns också som en begränsning förskollärarna beskriver i sina svar.

Diskussion

I diskussionen använder vi samma rubriker som i resultatet för att få en tydlig struktur.

Barns inflytande i förskolan

Förskolan ska vila på en demokratisk grund och därför borde arbetet med barns inflytande bli en central del i förskolan. Begreppet inflytande kopplas ofta samman med demokrati vilket även går att se i respondenternas svar. En del av förskollärarna beskriver att barnen ska få komma till tals och kunna påverka sin situation för att känna att det de uttrycker är viktigt och tas på allvar vilket också ligger i linje med Westlunds (2010, ss. 84-85) beskrivning av demokratiarbetet i förskolan. Hon uttrycker att det genom ett medvetet arbete med demokratiska frågor i förskolan kan förskollärarna lägga grunden för ett intresse hos barnen kring demokratiska dilemman. Utifrån ett sociokulturellt perspektiv är det viktigt att barn får utöva demokrati tillsammans med andra barn i förskolans verksamhet eftersom en grundläggande aspekt i det sociokulturella perspektivet är barn lär i samspel med andra och miljön runt omkring (Säljö 2014, s. 17). Det är även något som står skrivet i både barnkonventionen (2009) och i läroplan för förskolan (Lpfö 98 rev. 2016). Arbetet med demokratiska frågor och barns inflytande i förskolan är med andra ord en stor del i förskollärarnas uppdrag.

Även om det för många tycks vara en självklarhet betyder det inte att det är en okomplicerad uppgift. Det råder inga tvivel om att förskolor har brist på både personal och utbildad personal vilket kan vara en faktor som spelar stor roll för att verksamheten ska ha möjlighet att bedrivas med professionalitet. Detta är även något som respondenterna lyfter fram i sina svar som en begränsning i arbetet med barns inflytande. Om det är en förskola som har brist på personal kan det vara svårt att upprätthålla en god kvalitet eftersom förskollärarna har det yttersta ansvaret att ordna en verksamhet med ett betydelsefullt innehåll. Om ansvaret istället till stor del läggs på vikarier försvinner garantin om en verksamhet som genomsyras av hög kvalitet.

I resultatet är det även tydligt att respondenterna har en liknande uppfattning om vad barns inflytande i förskolan innebär. Något som ofta är återkommande i respondenternas svar är att barn ska bli lyssnade på och detta för att de ska ha möjlighet att påverka sin situation. Pramling Samuelsson och Sheridan (2015, s. 18-19) betonar också vikten av att barn ska bli lyssnade på och bli behandlade med respekt av dem vuxna vilket är grundläggande för att barn ska ges möjlighet till inflytande i förskolan vilket i sin tur kan göra att de känner att de tas på allvar och i större utsträckning kan trivas i förskolan. Respondenterna beskrev även att begreppet barns inflytande innebär att barnen ska få vara med och påverka sin vardag och Arnér (2009, s. 14) definierar begreppet barns inflytande i förskolan på ett liknande sätt. Däremot uttrycker några respondenter att det yttersta ansvaret trots allt ligger hos förskollärarna vilket också ligger i linje med både Johannessen och Sandvik (2009, ss. 31-32) och Westlunds (2010, s. 93) beskrivning. Det är då av stor vikt att barns inflytande ges i en

lagom utsträckning. Om barnen får vara med och bestämma över allt i sin vardag och tro att de alltid kan få som de vill kan det i ett längre perspektiv få negativa konsekvenser. Ett demokratiarbete handlar om så mycket mer än att bara få sin vilja igenom och att få bestämma. Det handlar istället om att förskollärarna ska ta sitt ansvar och lyfta fram demokratiska dilemman och frågor som en naturlig del av förskolans innehåll för att väcka ett intresse hos barnen kring demokrati.

Förskollärarna spelar en stor roll i arbetet med barns inflytande i förskolan. Det är förskollärarnas ansvar att vara lyhörda och se till barnens intressen i planerandet av verksamheten (Arné 2009, s. 14). Att se till barnens intressen är något som respondenterna uttrycker är viktigt och de är alla eniga i sina svar. Pramling Samuelsson och Willis (2015, ss. 18-19) lyfter också fram vikten av att ta tillvara på barnens intressen och möta barnen där de befinner sig just nu. Däremot riskerar förskolans kunskapsuppdrag att åsidosättas om för mycket fokus riktas mot barnens intressen. Barnens intressen styrs av deras tidigare erfarenheter och det är därför svårt för barnen att utveckla ett intresse för något de inte fått möta tidigare (Thörner 2017, ss. 185-187). Vygotskij (1995, s. 20) poängterar också att barns erfarenheter är betydelsefulla för barns vidare lärande. Förskollärarna får därför en utmaning i att hitta en balans mellan det kunskapsuppdraget förskolan har och vad barnen visar intresse för (Thörner 2017, ss. 185-187).

Barns inflytande gällande utformningen av inomhusmiljön

Förskolans verksamhet har under årtionden förändrats och förr var det mer förekommande att inomhusmiljön var utformad efter redan färdiga koncept som stod skrivet i styrdokumenten (Nordin-Hultman, 2004, s. 111). I dagens läroplan för förskolan är beskrivningen annorlunda och det står där skrivet att: ”Miljön ska vara öppen, innehållsrik och inbjudande.

Verksamheten ska främja leken, kreativiteten och det lustfyllda lärandet samt ta till vara och stärka barnets intresse för att lära” (Lpfö 98, rev. 2016, s. 9).

Denna förklaring ger förskollärarna en bild av vad verksamheten ska främja barnen men en mer öppen tolkning över hur det ska göras lämnas till förskollärarna själva. I många av det svar som respondenterna givit framgår det att barnens intressen är grunden i utformningen av inomhusmiljön samt att inomhusmiljön också ska vara inspirerande och meningsfull. Även Strandberg (2017, s.24) lyfter fram att det i ett sociokulturellt perspektiv är av stor vikt att utforma inomhusmiljön utifrån barnen och inte efter en redan färdig modell.

Nordin-Hultman (2004, s. 111) uttrycker också att en inomhusmiljö där barnen inte fått vara med och påverka kan vara negativt och kan begränsa barnen snarare än vara till deras fördel. Respondenterna lyfter fram i sina svar att inomhusmiljön ska vara lustfylld men frågan är om det möjligt att utforma en inomhusmiljö som är lustfylld för alla barnen i barngruppen.

Thörner (2017, ss. 150-151) diskuterar detta som en svårighet och beskriver att det kan ses som en utmaning för förskollärarna att skapa en inomhusmiljö som är intressant för varje enskilt barn samtidigt som den ska stimulera hela barngruppen. Hon beskriver att det handlar om att hitta en bra balans och skapa en inomhusmiljö som är lagom intressant för hela barngruppen.

Många av respondenterna lyfter fram vikten av att inomhusmiljön ska vara barnens och att barnen ska känna en meningsfullhet i inomhusmiljön vilket blir möjligt om de själva får vara med och påverka utformningen av inomhusmiljön. I det sociokulturella perspektivet är en grundläggande aspekt att barnen får vara med och påverka samt förändra sin inomhusmiljö för att de ska stimuleras och känna meningsfullhet i verksamheten (Strandberg, 2017, s. 35). En av respondenterna uttrycker i sina svar hur de tillsammans med barnen utformar

inomhusmiljön. De använder barnråd och barnintervjuer för att få fram barnens intressen och tankar som kan ligga till grund för utformningen av inomhusmiljön. För att främja barns utveckling och lärande i förskolan är det i ett sociokulturellt perspektiv av stor vikt att pedagoger och barn kontinuerligt samtalar om och tillsammans ändrar inomhusmiljön (Strandberg, 2017, ss. 24-25). Det är därför betydelsefullt att arbetslaget också tillsammans reflekterar över verksamheten för att i så stor utsträckning som möjligt sträva efter att närma sig ett barns perspektiv i utformningen av inomhusmiljön.

Begränsningar i arbetet med barns inflytande gällande inomhusmiljön

När förskollärare ska utforma verksamhetens inomhusmiljö med utgångspunkt i barns inflytande kan det i vissa fall uppstå hinder som gör att barnens åsikter och tankar inte får lika stort utrymme. I svaren av respondenterna beskriver de också olika faktorer som kan begränsa arbetet med barns inflytande i utformningen av inomhusmiljön. Några av de faktorer som lyfts fram i respondenternas svar är ekonomiska begränsningar och säkerhetsskäl samt stora barngrupper och brist på ordinarie personal. Arnér (2006, s.11) skriver också fram personalbrist som en faktor som kan begränsa barns inflytande vilket kan leda till att barnen får mindre utrymme att vara med och påverka sitt innehåll i förskolan.

I respondenternas svar beskrivs också förskollärares olika barnsyn som en faktor som kan begränsa barns inflytande över sin situation. I samband med detta nämns också att det i arbetslaget uppstår krockar på grund av förskollärarnas förhållningssätt. Både Arnér (2006 s. 61-62) och Eriksson (2009, s. 207) beskriver att förskollärares olika förhållningssätt kan vara en av anledningarna till att barns inflytande begränsas. Hon beskriver detta som ett vuxenperspektiv där de vuxna inte tar hänsyn till barns önskemål i utformandet av inomhusmiljön. Arnér (2006, s. 61-62) instämmer med Eriksson och beskriver att förskollärare kan misstolka barnens idéer och tankar beroende på vilken barnsyn de har. Det är därför till barnens fördel att förskollärarna är relativt överens om deras sätt att se på barn och att detta också avspeglas i verksamheten. Vilket också är en del i det sociokulturella perspektivet och enligt Vygotskij (1995, ss. 39-40) är det väsentligt att förskollärarna strävar efter att inta ett barns perspektiv för att kunna tillgodose både barnens behov och tankar. Dock kan det vara komplicerat att inta ett barns perspektiv då det i slutändan är den vuxne som tolkar barnets intentioner (Roos, 2014, ss. 49-50). Det är därför viktigt att pedagogerna inte drar egna slutsatser utan att de istället är lyhörda och genuint intresserade för vad barnen ger uttryck för. Engdahl (2007, s. 14) betonar också vikten av att förskollärare med fördel ska sträva efter att utgå ifrån ett barns perspektiv. Hon beskriver att i ett barns perspektiv är det barnens egna erfarenheter och intentioner som ska vara i fokus och det är därför viktigt att förskollärarna är lyhörda för detta.

Två av respondenterna beskrev i sina svar att de samtalar och lyssnar på vad barnen har att säga. De beskrev dock att de är förskollärarna som i slutändan har huvudansvaret och som bestämmer hur verksamheten ska planeras. Arnér (2006, ss. 63-64.) och Qvarsell (2001, ss. 71-72) lyfter också fram detta och uttrycker att det ofta är de vuxna i förskolan som bestämmer över hur mycket inflytande barnen ska få över sin vardag på förskolan. Vilket kan ses som ett hinder för barns möjlighet till inflytande i utformningen av sin inomhusmiljö

Avslutningsvis tror vi att denna studie kan inspirera och visa andra yrkesverksamma i förskolan hur viktigt det faktiskt är att involvera barnen i utformningen av inomhusmiljön samt hur förskollärare tar till vara på barns inflytande i förskolan. Vi tror också att studien kan leda till ett mer reflekterande förhållningssätt i förskolan där pedagogerna blir medvetna om

hur de ska arbeta med barns inflytande i utformningen av inomhusmiljön. Förslag för fortsatt forskning skulle kunna vara att intervjua barnen för att få deras perspektiv på deras eget inflytande samt observationer i verksamheten för att få en bredare förståelse kring arbetet med barns inflytande i utformningen av inomhusmiljön.

Metoddiskussion

Vi valde att använda oss av en kvalitativ metod med hjälp av selfreport som verktyg då vi var övertygade om att det skulle lämpa sig bäst för vårt syfte. Däremot uppstod ett problem vilket var att vi hade svårt att få in svar av de förskollärare vi först kontaktade. Vi fick därför kontakta andra förskollärare för att få in tillräckligt med material till studien. Om vi istället valt att använda oss av intervjuer som metod tror vi att fler förskollärare hade fullföljt överenskommelsen om att delta då intervjuer upplevs som mer personliga. En fördel med att använda selfreport som verktyg är att vi inte behövde lägga ner tid på att transkribera det material vi fick in då det redan var nedskrivet av respondenterna. En annan fördel med selfreport är att respondenterna fick god tid på sig att reflektera kring sina svar vilket vi tror kan vara anledningen till att vi fick utförliga svar. En nackdel med selfreport är dock att det möjliggör till internt bortfall vilket kan vara till studies nackdel. I denna studie uppstod internt bortfall då några av förskollärarna uteslöt frågan där de skulle beskriva beslutsprocesserna som fanns på deras förskola när det gäller inomhusmiljöns utformande. En av orsakerna till detta kan vara att frågeställningen var svårformulerad och hade behövt formuleras på ett annat sätt. Ett dilemma som kan uppstå såväl i intervjuer som i selfreports är att endast data som respondenterna väljer att delge oss är den som erhålls. Om vi hade haft mer tid skulle vi vilja komplettera vår studie med observationer då vi förhoppningsvis hade fått ett bredare resultat och en tydligare bild av verkligheten.

Didaktiska konsekvenser

Avslutningsvis tror vi att denna studie kan inspirera och visa andra yrkesverksamma i förskolan hur viktigt det faktiskt är att involvera barnen i utformningen av inomhusmiljön samt hur förskollärare tar till vara på barns inflytande i förskolan. Genom att barn får vara med och påverka sin situation skapas också möjligheter till ett demokratiskt arbete. Vi tror också att studien kan leda till ett mer reflekterande förhållningssätt i förskolan där pedagogerna blir medvetna om hur de ska arbeta med barns inflytande i utformningen av inomhusmiljön.

Innan vi påbörjade denna studie upplevde vi att det var svårfunnet att hitta forskning kring barns inflytande i utformningen av inomhusmiljön. Vi har förhoppningar om att denna studie kan inspirera andra till att också vilja forska inom ämnet. Förslag för fortsatt forskning skulle kunna vara att intervjua barnen för att få deras perspektiv på deras eget inflytande i utformningen av inomhusmiljön. Detta skulle kunna kompletteras med observationer i verksamheten för att få en bredare förståelse kring arbetet med barns inflytande i utformningen av inomhusmiljön.

Referenslista

Arnér, Elisabeth (2009). *Barns inflytande i förskolan: en fråga om demokrati*. 1. uppl. Lund: Studentlitteratur

Arnér, Elisabeth (2006). *Barns inflytande i förskolan: problem eller möjligheter för de vuxna*. Lic-avg. Örebro: Örebro Universitet. Tillgänglig på internet: <http://oru.diva-portal.org/smash/get/diva2:716104/FULLTEXT01.pdf> [2018-12-18]

Barnkonventionen: FN:s konvention om barnets rättigheter. (2009). Stockholm: UNICEF Sverige. Tillgänglig på Internet: <http://unicef-porthos-production.s3.amazonaws.com/barnkonventionen-i-sin-helhet.pdf>

Bryman, Alan (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Johanneshov: MTM

Christoffersen, Line & Johannessen, Asbjørn (2015). *Forskningsmetoder för lärarstudenter*. 1. uppl. Lund: Studentlitteratur

Davidsson, Birgitta (2014). Selfreport - att använda skrivna texter som redskap. I Dimenäs, Jörgen (red.). *Lära till lärare: Att utveckla läraryrket- vetenskapligt förhållningssätt och vetenskaplig metodik*. Stockholm: Liber

Eidevald, Christian & Wallander, Agneta. (2016). Synen på barnet påverkar miljön. I Linder, Linda (red.). *Pedagogisk miljö i tanke och handling*. Johanneshov: MTM

Engdahl, Ingrid (2007). *Med barnens röst. Ettåringar "berättar" om sin förskola*. Lic.-avh. Stockholm: Lärarhögskolan i Stockholm. Tillgänglig på internet: http://buv.su.se/polopoly_fs/1.44327.1320915792!/IOL_Forskning40_Ingrid_Engdahl.pdf [2018-12-18]

Eriksson, Anette. (2009). Barns delaktighet i förskolan. I Sandberg, Anette (red.). *Med sikte på förskolan: barn i behov av särskilt stöd*. Studentlitteratur AB: Lund

Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning. (2002). Stockholm: Vetenskapsrådet. Tillgänglig på internet: https://www.gu.se/digitalAssets/1268/1268494_forskningsetiska_principer_2002.pdf [2018-12-18]

Johannesen, Nina & Sandvik, Ninni (2009). *Små barns delaktighet och inflytande: några perspektiv*. 1. uppl. Stockholm: Liber

Läroplan för förskolan Lpfö 98. [Ny rev. utg.] (2016). Stockholm: Skolverket. Tillgänglig på Internet: https://www.skolverket.se/om-skolverket/publikationer/visa-enskild-publikation?_xurl_=http%3A%2F%2Fwww5.skolverket.se%2Fwtpub%2Fws%2Fskolbok%2Fwpubext%2Ftrycksak%2FRecord%3Fk%3D2442 [2018-12-18]

Löfdahl, Annika (2014). God forskningssed - regelverk och etiska förhållningssätt. I Löfdahl, Annika, Hjalmarsson, Maria & Franzén, Karin (red.) *Förskollärarens metod och vetenskapsteori*. Stockholm: Liber

Nordin-Hultman, Elisabeth (2004). *Pedagogiska miljöer och barns subjektskapande*. Diss. Stockholm : Univ., 2004

Pramling Samuelsson, Ingrid & Sheridan, Sonja (2003). *Delaktighet som värdering och pedagogik*. *Pedagogisk forskning i Sverige*, 8(1-2), ss.70-84. Tillgänglig på internet: <http://journals.lub.lu.se/index.php/pfs/article/view/7943/69977> [2018-12-18]

Pramling Samuelsson, Ingrid & Willis, Åsa. (2015). Professionsperspektivet: Yrket. I Engdahl, Ingrid & Ärlemalm-hagsér, Eva (red.) *Att bli förskollärare: mångfacetterad komplexitet*. Stockholm: Liber

Qvarsell, Birgitta, (2003). Barns perspektiv och mänskliga rättigheter: Godhetsmaximering eller kunskapsbildning? *Pedagogisk forskning i Sverige*, 8(1-2), ss. 101-113
<http://www.ped.gu.se/biorn/journal/pedfo/pdf-filer/qvarsell.pdf> [2018-12-18]

Roos, Carin. (2014). Att berätta om små barns - att göra en minietnografisk studie. I Löfdahl, Annica, Hjalmarsson, Maria & Franzén, Karin (red.) *Förskollärarens metod och vetenskapsteori*. 1. uppl. Stockholm: Liber

Sheridan, Sonja & Pramling Samuelsson, Ingrid (2001), Children's conceptions of participation and influence in pre-school: a perspective on pedagogical quality, *Contemporary Issues in Early Childhood*, 2(2), ss. 169-194.
Tillgänglig på internet: <https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.2304/ciec.2001.2.2.4> [2018-12-18]

Sommer, Dion, Pramling Samuelsson, Ingrid & Hundeide, Karsten (2011). *Barnperspektiv och barnens perspektiv i teori och praktik*. 1. uppl. Stockholm: Liber

Strandberg, Leif (2017). *Vygotskij i praktiken: bland plugghästar och fusklappar*. 3. uppl. Lund: Studentlitteratur

Säljö, Roger (2014). *Lärande i praktiken: ett sociokulturellt perspektiv*. 3. uppl. Lund: Studentlitteratur

Thörner, Agneta (2017). *“Vi kan inte bara utgå ifrån barns intresse”: Pedagogers guidning av barns intresse i förhållande till förskolans målstyrning*. Lic.-avh. Borås: Högskolan i Borås. Tillgänglig på internet: <http://hdl.handle.net/2077/50812> [2018-12-18]

Vygotskij, Lev Semenovič (1995). *Fantasi och kreativitet i barndomen*. Göteborg: Daidalos
Westlund, Kristina. (2010). Demokrati i förskolan. I Riddersporre, Bim & Persson, Sven (red.) (2010). *Utbildningsvetenskap för förskolan*. 1. utg. Stockholm: Natur & kultur

Intervjufrågor

Hur länge har du arbetat som förskollärare?

Vad innebär begreppet barns inflytande för dig?

Varför ska barnen ha inflytande över sin miljö i förskolan?

Anser du att barnen på den här förskolan ges möjlighet till inflytande över sin miljö?

På vilka sätt ges i så fall dessa möjligheter?

Finns det något som barnen inte har inflytande över i inomhusmiljön? I så fall varför/varför inte?

Vilka hinder anser du kan uppstå i arbetet med barns inflytande i utformningen av inomhusmiljön?

Vad ser du för möjligheter och fördelar i arbetet med barns inflytande i utformningen av inomhusmiljön?

Beskriv de beslutsprocesser som finns på förskolan när det gäller inomhusmiljöns utformande.

Bilagor

Missivbrev

Vi är två förskollärostudenterna från Högskolan i Borås. Vi läser vår sista termin på förskolläroprogrammet och ska under de kommande veckorna skriva vårt examensarbete. Vi har valt att skriva om barns inflytande med fokus på inomhusmiljön. Vårt syfte med denna studie är att undersöka hur förskollärare arbetar med barns inflytande i utformningen av inomhusmiljön.

Vi önskar att få intervjua dig som verksam förskolläro och för att göra detta möjligt har vi valt att använda oss utav selfreport vilket innebär att du svarar på intervjufrågor skriftligt i ett dokument. Vi har analyserat vårt arbetsupplägg och denna metod passar bäst då det underlättar för oss tidsmässigt. Intervjun beräknas ta 30-45 minuter.

Under analysen av data kan det visa sig att vi behöver komma i kontakt med dig, så därför är vi tacksamma för ett mobilnummer där vi kan nå dig.

Under vårt arbete kommer vi att utgå från Vetenskapsrådets forskningsetiska principer. Detta betyder att du när som helst under intervjuens gång kan avbryta din medverkan samt att din medverkan är helt frivillig. Vi kommer att ge såväl förskolor som respondenter fiktiva namn och hantera dina personuppgifter på ett konfidentiellt sätt.

Om det är något du undrar över så tveka in på att höra av dig.

Kontaktuppgifter:

Namn: namn@student.hb.se telefonnummer

Namn: namn@student.hb.se telefonnummer

Med vänliga hälsningar

Caroline Adelöw & Ellinor Wallgren

.....

Jag ger mitt medgivande till att delta som respondent i ovan nämnda studie

.....
Namnteckning

.....
Namnförtydligande

Mobilnummer

Samtycke till insamling och behandling av uppgifter om dig

Som en del av kursen 11FK75 vid Högskolan i Borås utför vi en studie med syftet att undersöka hur några förskollärare beskriver att de utformar verksamhetens inomhusmiljö med utgångspunkt i barns inflytande.

Vi som utför studien skulle vilja att du lämnar vissa uppgifter om dig själv, närmare bestämt namn och svar på frågeformuläret gällande din yrkeserfarenhet.

Uppgifterna kommer att användas för att få en bild av hur lång erfarenhet du har inom förskolans verksamhet.

Högskolan i Borås är personuppgiftsansvarig för behandlingen, som sker med stöd av artikel 6.1 (a) i dataskyddsförordningen (samtycke).

Uppgifterna kommer att användas oss samt vara tillgängliga för lärarna på den aktuella kursen och centrala administratörer vid högskolan. Uppgifterna kan dock vara att betrakta som allmänna handlingar som kan komma att lämnas ut i det fall någon begär det i enlighet med offentlighetsprincipen.

Uppgifterna kommer att lagras inom EU/EES eller tredje land som EU-kommissionen beslutat har en skyddsnivå som är adekvat, dvs. tillräckligt hög enligt dataskyddsförordningen. Uppgifterna kommer att raderas när de inte längre är nödvändiga.

Resultatet av studien kommer att sammanställas i oidentifierad form och presenteras så att inga uppgifter kan spåras till dig.

Du bestämmer själv om du vill delta i studien. Det är helt frivilligt att lämna samtycke, och du kan när som helst ta tillbaka ett lämnat samtycke. Dina uppgifter kommer då inte att användas mera. På grund av lagkrav kan högskolan dock vara förhindrade att omedelbart ta bort uppgifterna.

Jag samtycker till att uppgifter om mig samlas in och behandlas enligt ovan.

Underskrift

Namnförtydligande

Ort och datum

HÖGSKOLAN I BORÅS

Besöksadress: Allégatan 1 · Postadress: 501 90 Borås · Tfn: 033-435 40 00 · E-post: registrator@hb.se · Webb: www.hb.se